एतच्छ्रुत्वा तु वचनं तस्य राज्ञो महात्मनः । दुर्व्वाससं समाहूय रुद्रो वचनमब्रवीत् ।
एष राजा महाभागः श्वेतकिर्द्विजसत्तम । एनं याजय विप्रेन्द्र मन्नियोगेन भूमिपं ।
बाढमित्येव वचनं रुद्रं ऋषिरुवाच ह । ततः सत्रं समभवत्तस्य राज्ञो महात्मनः ।
यथाकामं यथोक्तञ्च सत्रं सुबहुदक्षिणं । तस्मिन् परिसमाप्ते तु राज्ञः सत्रे महात्मनः ।
दुर्व्वाससाऽभ्यनुज्ञाता विप्रतस्थुः स्म याजकाः । ये तत्र दीक्षिताः सर्व्वे सदस्याश्च महौजसः । ८५०
सोऽपि राजन्महाभागः स्वपुरं प्राविशत्तदा । ततो भगवतो वह्नेर्व्विकारः समजायत ।
तेजसा विप्रहीणश्च ग्लानिश्चैनं समाविशत् । स लक्षयित्वा चात्मानं तेजोहीनं हुताशनः ।
जगाम सदनं पुण्यं ब्रह्मणो लोकपूजितं । तत्र ब्रह्माणमासीनमिदं वचनमब्रवीत् ।
तेजसा विप्रहीणोऽस्मि बलेन च जगत्पते । इच्छेयं त्वत्प्रसादेन आत्मनः प्रकृतिं स्थिरां ।
एतच्छ्रुत्वा हुतवहाद्भगवान् सर्व्वलोककृत् । हव्यवाहमिदं वाक्यमुवाच प्रहसन्निव । ८५५
त्वया द्वादश वर्षाणि वसोर्द्धाराहुतं हविः । उपयुक्तं महाभाग तेन त्वां ग्लानिराविशत् ।
तेजसा विप्रहीणत्वात्सहसा हव्यवाहन । मागमस्त्वं यथा वह्ने प्रकृतिस्थो भविष्यसि ।
पुरादेवनियोगेन यत्त्वया भस्मसात्कृतं । आलयं देवशत्रूणां सुघोरं खाण्डवं वनं ।
तत्र सर्व्वाणि सत्त्वानि निवसन्ति विभावसो । तेषां त्वं मेदसा तृप्तः प्रकृतिस्थो भविष्यसि ।
गच्छ शीघ्रं प्रदग्धुं त्वं ततो मोक्ष्यसि किल्बिषात् । एतच्छ्रुत्वा तु वचनं परमेष्ठिमुखाच्छ्रुतं । ८६०
उत्तमं जवमास्थाय प्रदुद्राव हुताशनः । आगम्य खाण्डवं दावमुत्तमं जवमास्थितः । सहसा प्राज्वलच्चाग्निः क्रुद्धो वायुसमीरितः ।
प्रदीप्तं खाण्डवं दृष्ट्वा ये स्युस्तत्र निवासिनः । परमं यत्नमातिष्ठन् पावकस्य प्रशान्तये ।
करैस्तु करिणः शीघ्रं जलमादाय सत्वराः । सिषिचुः पावकं क्रुद्धाः शतशोऽथ सहस्रशः ।
बहुशीर्षास्ततो नागाः शिरोभिर्जलसन्ततिं । मुमुचुः पावकाभ्यासे सत्वराः क्रोधमूर्च्छिताः ।
तथैवान्यानि सत्त्वानि नानाप्रहरणोद्यमैः । विलयं पावकं शीघ्रमनयन् भरतर्षभ । ८६५
अनेन तु प्रकारेण भूयोभूयश्च प्रज्वलन् । सप्तकृत्वः प्रशमितः खाण्डवे हव्यवाहनः ।
इत्यादिपर्व्वणि खाण्डवदहनपर्व्वणि अग्निपराभवे त्रयोविंशत्यधिकद्विशतोऽध्यायः ॥ २२३ ॥
॥ वैशम्पायनउवाच ॥ स तु नैराश्यमापन्नः सदा ग्लानिसमन्वितः । पितामहमुपागच्छत्संक्रुद्धो हव्यवाहनः ।
तच्च सर्व्वंयथान्यायं ब्रह्मणे स न्यवेदयत् । उवाच चैनं भगवान्मुहूर्त्तं स विचिन्त्य तु ।
उपायः परिदृष्टो मे यथा त्वं धक्ष्यसेऽनघ । खाण्डवं दावमद्यैव मिषतोऽस्य शचीपतेः ।
नरनारायणौ यौ तौ पूर्व्वदेवौ विभावसो । संप्राप्तौ मानुषे लोके कार्य्यार्थं हि दिवौकसां । ८७०
अर्जुनं वासुदेवञ्च यौ तौ लोकोऽभिमन्यते । तावेतौ सहितावेहि खाण्डवस्य समीपतः ।
तौ त्वं याचस्व साहाय्ये दाहार्थं खाण्डवस्य च । ततो धक्ष्यसि तं दावं रक्षितं त्रिदशैरपि ।
तौ तु सत्त्वानि सर्व्वाणि यत्नतो वारयिष्यतः । देवराजञ्च सहितौ तत्र मे नास्ति संशयः ।